

LA BELLE DAME SANS MERCI

John Keats

(I)

BRIEF INTRODUCTION TO THE POEM

This poem is in the form of a *ballad*. It is one of the most beautiful ballads in the whole range of English literature. It has a reference to Fanny Brawne with whom the poet had fallen in love. The poet loved her intensely but couldn't marry her. He wrote in one of his letters : "I can bear to die—I cannot bear to leave her." "La Belle Dame Sans Merci" is a French expression which means '*A Beautiful Lady Without Mercy*'. In this poem the poet tells the tragic story of a knight who fell into the love-trap of a beautiful lady without mercy.

ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਇੱਕ ਵਿਰਹਾ-ਗੀਤ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁੰਦਰ ਵਿਰਹਾ-ਗੀਤ ਹੈ। ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਫੈਨੀ ਬਗਨਿ ਨਾਮ ਦੀ ਇੱਕ ਔਰਤ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਵੀ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਕਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਝੁੱਘਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ—‘ਮੈਂ ਮਰਨਾ ਸਹਿਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।’ ‘La Belle Dame Sans Merci’ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ—‘*A Beautiful Lady Without Mercy*’ (ਇੱਕ ਦੇਇਆ-ਰਹਿਤ ਸੁੰਦਰ ਔਰਤ)। ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਇੱਕ ਨਾਈਟ ਦੀ ਦੁਖਭਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਦੇਇਆ-ਰਹਿਤ ਸੁੰਦਰ ਔਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ-ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕਵਿਤਾ ਕਾ ਸੰਕਿਪਤ ਪਰਿਚਯ

ਯਹ ਕਵਿਤਾ ਏਕ ਵਿਰਹ-ਗੀਤ ਹੈ। ਯਹ ਪੂਰੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਾਹਿਤ੍ਯ ਮੌਲਿਕੀਅਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸੁਨਦਰ ਵਿਰਹ-ਗੀਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਯਹ ਕਵਿਤਾ ਫੈਨੀ ਬਾਨੀ ਨਾਮ ਕੀ ਏਕ ਸਤੀ ਕੀ ਓਰਤ ਦੀ ਸੰਕੇਤ ਕਰਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਲਾਗ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਕਵਿ ਉਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਗਹਹਰਾ ਪਿਆਰ ਕਰਤਾ ਥਾ ਕਿਨ੍ਤੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਵਿਵਾਹ ਨ ਕਰ ਸਕਾ। ਉਸਨੇ ਅਪਨੇ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਥਾ—‘ਮੈਂ ਮਰਨਾ ਸਹਿਣ ਕਰ ਸਕਤਾ ਹਾਂ, ਕਿਨ੍ਤੁ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।’ ‘La Belle Dame Sans Merci’ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ—‘*A Beautiful Lady Without Mercy*’ (ਏਕ ਦੇਇਆ-ਰਹਿਤ ਸੁੰਦਰ ਸਤੀ)। ਯਹ ਕਵਿਤਾ ਏਕ ਨਾਈਟ ਦੀ ਦੁਖਭਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਏਕ ਦੇਇਆ-ਰਹਿਤ ਸੁੰਦਰ ਸਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ-ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ ਥਾ।

(II)

DETAILED SYNOPSIS OF THE POEM

This poem is in the form of a ballad. It tells the tragic love story of a knight. It was winter. The harvest had been done. No bird was singing. Because of the cold weather, they were sitting quietly in their nests. The squirrel, too, had stored nuts and seeds for its winter use.

It was this time of the year when one day the poet met a knight. The knight was wandering all alone. He looked very sad and woe-begone. His forehead was pale like a lily. There were drops of sweat on his face. His rosy cheeks had turned pale. The poet asked the knight what made him so sad and pulled down.

The knight told the poet all about his unhappy story. He said that one day he met a lady in the meadows. She was as beautiful as a fairy. Her hair was long ; her foot was light ; and her eyes were wild. The knight fell in love with her at first sight. He offered her some floral gifts. He made a garland for her head. He also gave her bracelets and a girdle of flowers. The lady looked at the knight with loving eyes. She also whispered to him some sweet words of love.

The knight set the lady on his horse, and went for a ride. He experienced heavenly joy in her company. He forgot all about the world. The lady sang a sweet song of love. She assured the knight of her true love. She entertained him with delicious roots, wild honey and food such as fairies eat.

Then she took the knight to her fairy cave. There she wept and cried very bitterly. She expressed her love through tears. The knight consoled her with kisses on her wild eyes. The lady sang a sweet song and lulled the knight to sleep.

While asleep the knight had a horrible dream. In his dream he saw kings, princes and warriors. They were as pale as death. They had starved lips. Their mouths were wide open. They were giving a warning to the knight. They said that the beautiful lady without mercy had caught him also in her trap. Those people, too, had fallen victims to the cruel lady. They were warning the knight to beware of her.

This nightmare frightened the knight. He got up with a start. He found himself not in the fairy cave, but on the cold hill's side. The beautiful lady without mercy was nowhere to be seen. She had deceived the knight. The poor fellow was heart-broken now. He had lost all interest in life. He kept wandering all alone on the cold hill's side.

ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਵਿਸਤਰਤ ਸਾਰ

ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਇਕ ਵਿਰਹ ਦੇ ਗੀਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਨਾਈਟ ਦੀ ਦੁਖਭਰੀ ਪ੍ਰੇਮਕਥਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਰਦੀ ਦੀ ਰੁੱਤ ਸੀ। ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਕਰ ਲਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਪੰਛੀ ਗਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਠੰਡੇ ਸੌਨਮ ਦੀ ਵਜ਼ਹ ਨਾਲ ਫਲਾਂ ਅਤੇ ਬੀਜਾਂ ਦਾ ਭੱਡਾਰ ਇੱਕਠਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

ਸਾਲ ਦੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕਵਿ ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਕਾਈਟ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਉਹ ਨਾਈਟ ਬਿਲਕੁਲ ਇਕਲਾ ਘੁਮ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਅਤੇ ਪੀੜਾ ਨਾਲ ਗ੍ਰਸਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਮੱਥਾ ਇਕ ਕਮੁਦਿਨੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫੈਦ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਪਸੀਨੇ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਸਦੇ ਗੁਲਾਬੀ ਗੱਲ ਮੁਰਝਾ ਕੇ ਪੀਲੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਕਵਿ ਨੇ ਨਾਈਟ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਕਾਰਣ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਦਾਸ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਨਾਈਟ ਨੇ ਕਵਿ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦੁੱਖ ਭਰੀ ਕਹਾਈ ਬਾਰੇ ਸਭ ਕੁਝ ਦੱਸਿਆ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਉਸਦੀ ਭੇਟ ਚਰਾਗਾਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਇਸਤਰੀ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਇਸਤਰੀ ਇਤਨੀ ਸੁੰਦਰ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਅਪਸਰਾ ਹੋਵੇ। ਉਸਦੇ ਬਾਲ ਲੰਬੇ ਸਨ, ਉਸਦੇ ਪੈਰ ਚੰਚਲ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਸਨ। ਕਵਿ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਛੁੱਲਾਂ ਦੇ ਕੁੱਝ ਉਪਹਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਲਈ ਇਕ ਮਾਲਾ ਵੀ ਬਣਾਈ। ਛੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬਣੇ ਗਜਰੇ ਅਤੇ ਇਕ ਕਮਰਬੰਦ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਅੱਗੜ ਨੇ ਨਾਈਟ ਦੇ ਵਲ੍ਲ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ। ਉਸਨੇ ਨਾਈਟ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਪਿਆਰ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਕਹੇ।

ਨਾਈਟ ਨੇ ਉਸ ਅੰਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਘੁਮੰਣ ਦੇ ਲਈ ਚਲ ਪਿਆ। ਉਸ ਅੰਰਤ ਦੀ ਸਗੰਤ ਵਿਚ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਸਵਰਗ ਜਿਹੇ ਆਨੰਦ ਦਾ ਅਨੂਭਵ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਉਸ ਅੰਰਤ ਨੇ ਪਿਆਰ ਭਰਿਆ ਇਹ ਮਧੁਰ ਗੀਤ ਗਏਇਆ। ਉਸਨੇ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੱਚੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਲਾਇਆ। ਉਸਨੇ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸ਼ਾਹੀ ਕੰਦ-ਮੂਲ ਜਗੀਲੀ ਸਹਿਦ ਅਤੇ ਅਪਸਰਾਵਾਂ ਵਾਲਾ ਭੋਜਨ ਦਿੱਤਾ।

ਫਿਰ ਉਹ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੁੰਦਰ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਲੈ ਗਈ। ਉਥੇ ਉਹ ਛੁੱਟ-ਛੁੱਟ ਕੇ ਰੋਣ ਲਗ ਪਈ ਅਤੇ ਚਿੱਲਾਉਣ ਲਗ ਪਈ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਹੌਥਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤ ਕੀਤਾ। ਨਾਈਟ ਨੇ ਉਸਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਅੰਤ ਨੇ ਇਕ ਮਧੁਰ ਰੀਤ ਰਾ ਕੇ ਸੁੱਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਜਦੋਂ ਨਾਈਟ ਸੁੱਤਾ ਪਿਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਇਕ ਭਿਆਨਕ ਸੁਪਨਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਪੀਲੇ ਪਏ ਹੋਏ ਗਜਾ, ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਯੋਧਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ। ਉਹ ਮੌਤ ਵਾਂਗ ਪੀਲੇ ਪਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੋਂਠ ਸੁੱਕੇ ਪਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਪੂਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਪਏ ਸਨ। ਉਹ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਇਕ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਬੇਰਹਿਮ ਸੁਦੰਤ ਅੱਰਤ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਲੋਕ ਵੀ ਉਸ ਨਿਰਦਈ ਅੱਰਤ ਦੇ ਹਥੋਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਰਹੋ।

ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਸੁਪਨੇ ਨੇ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਡਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਚੌਂਕ ਕੇ ਉਠ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਦੰਦਰ ਗੁਝਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਕ ਠੱਢੀ ਪਹਾੜੀ ਹੀ ਢਲਾਨ 'ਤੇ ਪਾਇਆ। ਉਹ ਨਿਰਦਈ ਅੰਰਤ ਕਿਤੇ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇ ਕੇ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਬੇਚਾਰੇ ਨਾਈਟ ਦਾ ਦਿੱਲ ਟੁਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੀ ਗੰਭੀਰ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਉਹ ਠੱਢੀ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਢਲਾਨ 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਇਕੱਲਾ ਘੁੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ।

कविता का विस्तृत सार

यह कविता एक विरह-गीत के रूप में है। यह एक नाईट की दुखभरी प्रेम-कथा का वर्णन करती है। शीत ऋतु थी। फसलें काट ली गई थीं। कोई भी ग़क्षी गा नहीं रहा था। ठण्डे मौसम की बजह से वे चुप-चाप अपने घोंसलों में बैठे हुए थे। गिलहरी ने भी अपने सर्दियों के इस्तेमाल के लिए छिल्केदार फलों और बीजों का भण्डारण कर लिया था।

वर्ष के इस समय के दौरान एक दिन कवि एक नाईट से मिला। यह नाईट बिल्कुल अकेला घूम रहा था। वह बहुत उदास तथा पीड़ा-ग्रस्त प्रतीत हो रहा था। उसका माथा एक कुमुदिनी की भाँति सफेद पड़ा था। उसके चेहरे पर पसीने की बूँदें भरी पड़ी थीं। उसके गुलाबी गाल मुरझा कर पीले हो गए थे। कवि ने नाईट से पूछा कि वह किस कारण से इतना उदास तथा कमज़ोर लग रहा था।

नाईट ने कवि को अपनी दुःखभरी कहानी के बारे में सब कुछ बतलाया। उसने बतलाया कि एक दिन उसकी भेंट जागाहों में एक स्त्री से हो गई। वह स्त्री इतनी सुन्दर थी जैसे कोई अप्सरा हो। उसके बाल लम्बे थे, उसके पैर चंचल थे; तथा उसकी आंखें बड़ी-बड़ी थीं। कवि का उससे पहली ही नज़र में प्यार हो गया। उसने उसे फूलों के कुछ उपहार दिए। उसने उसके सिर के लिए एक माला बनाई। फूलों के बने गजरे और एक कमरबन्द भी दिया। उस स्त्री ने नाईट की ओर प्यार भी आंखों से देखा। उसने नाईट के कानों में कुछ प्यार-भरे शब्द भी कहे।

नाईट ने उस स्त्री को अपने घोड़े पर बिठा लिया, तथा घूमने के लिए चल पड़ा। उस स्त्री की संगति में नाईट को स्वर्ग जैसे आनंद का अनुभव हुआ। वह संसार के बारे में सब कुछ भूल गया। उस स्त्री ने प्यार भरा एक मधुर गीत गाया। उसने नाईट को अपने सच्चे प्यार का विश्वास दिलाया। उसने नाईट को कुछ स्वादिष्ट कन्द-मूल, जंगली शहद और अप्सराओं वाला भोजन दिया।

फिर वह नाईट को अपनी सुन्दर गुफा में ले गई। वहां वह फूट-फूट कर रोई और चिलाई। उसने आंसुओं द्वारा अपने पाकर नाईट को सुला दिया।

जब नाईट सोया हुआ था तो उसे एक भयानक स्वप्न दिखलाई दिया। अपने स्वप्न में उसे पीले पड़े हुए राजा, राजकुमार और योद्धा दिखलाई दिए। वे मृत्यु के समान पीले पड़े थे। उनके होंठ सूखे हुए थे। उनके मुंह पूरे खुले पड़े थे। वे नाईट को एक चेतावनी दे रहे थे। वे कह रहे थे कि बेरहम सुन्दर स्त्री ने उसे भी अपने जाल में फंसा लिया था। वे लोग भी निर्दय स्त्री के हाथों शिकार बन चुके थे। उन्होंने नाईट को चेतावनी दी कि वह उससे बच कर रहे।

इस भ्यानक स्वर्ज ने नाईट को डरा दिया। वह चौंक कर उठ खड़ा हुआ। उसने स्वयम् को सुन्दर गुफा में नहीं अपना रण्डी पहाड़ी की ढलान पर पाया। वह निर्दय सुन्दर स्त्री कहीं भी दिखलाई नहीं दे रही थी। वह नाईट को धोखा देकर चली गई थी। उस बेचारे नाईट का दिल टूट गया। उसकी जीवन में सब रुचि जाती रही। वह ठण्डी पहाड़ी की ढलान पर बिल्कुल अकेला घूमता रहता।

(III)

UNDERSTANDING THE POEM

(Word-meanings & Detailed Analysis)

(Lines 1—4)

O, what can ail thee, Knight-at-arms,
Alone and palely loitering?
The sedge has wither'd from the lake,
And no birds sing.

Word-meanings :

1. ail—trouble, कष्ट देणा, कष्ट देना; 2. thee—you, ल, क; 3. Knight-at-arms—मैंप युगा विच अस्ति विअकड़ी नुँ नाईट किहा जांदा सी जे किसे उँचे झानदान नाल संबंध रखदा सी अउ किसी औरत दी रौधिआ लई जां किसी होर भले कंभ लई हसिआरबंद हो सां-सां घुमिआ करदा सी। जिहज्ञा नाईट पूरी उत्तुं हसिआरबंद हो के अउ घोड़े उँपर महार हो के घुम रिहा होवे, उस नुँ (Knight-at-arms) किहा जांदा सी, मध्य युग में ऐसे व्यक्ति को नाईट (Knight) कहा जाता था जो किसी ऊंचे कुल से सम्बन्ध रखता था और किसी स्त्री की रक्षा हेतु अथवा किसी अन्य भले काम के लिए शस्त्रादि युक्त होकर स्थान-स्थान पर घूमा करता था। जो नाईट पूरी तरह शस्त्र-युक्त होकर घोड़े पीला पड़ा हुआ; 4. palely—looking pale, पीला पिअा होइआ, पीला पड़ा हुआ; 5. loitering—going about slowly, रुक-रुक के उरना, रुक-रुक कर चलना; 6. sedge—grass growing by the side of water, चिकड़ जां पाणी दे किनारे उँगाण वाला घाह, कीचड़ या पानी के किनारे उगने वाली घास।

Analysis :

The poet asks the knight what the trouble with him was. The knight looked pale. He was wandering all alone. It was so cold that even the sedge growing by the side of the lake had withered. No birds could be seen singing anywhere. They were in their nests because of the cold.

बही नाईट नुँ पुँछदा है कि उस नुँ की उकलीङ्ग सी। नाईट पीला जाप रिहा सी। उह बिल्कुल इकॉलिआं घुम रिहा सी। इनी ठंड सी कि शील दे कंडे ते उँरी होई घाह वी मुरझा गई सी। केई वी पंडी गाउँदे होए नज़र नहीं आ रहे सन। ठंड दे बारन उह आपणे आलूलिआ विच ही सन।

कवि नाईट को पूछता है कि उसको क्या तकलीफ थी। नाईट पीला लग रहा था। वह बिल्कुल अकेला घूम रहा था। इतनी सर्दी थी कि झील के किनारे उगी हुई घास भी मुरझा गई थी। कहीं भी पक्षी गाते हुए नज़र नहीं आ रहे थे। ठण्ड के कारण वे अपने घोंसलों में थे।

(Lines 5—8)

O, what can ail thee, knight-at-arms,
So haggard and so woe-begone?
The squirrel's granary is full,
And the harvest's done.

Word-meanings :

1. haggard—looking tired and unhappy especially from worry, दुःखी अते खैकिआ होइਆ, दुःखी तथा थका हुआ; 2. woe-begone—grief-stricken, दुँख दा मारिआ होइਆ, दुःख का मारा; 3. granary—grain-store, अ, अनाज का भण्डार; 4. the squirrel's granary is full—the squirrel has stored its food for winter; it is autumn now, गिलहिरी ने सरदीआं दे लई आपला भेजन इकँठा कर लिआ है, अजे पउझङ्ग चल रिहा है, गिलहरी ने सर्दी के लिए अपना भोजन इकट्ठा कर लिया है, अभी पतझड़ चल रहा है।

Analysis :

The poet asks the knight again what the trouble with him was. He was looking very tired and unhappy. He looked full of sorrow. It was so cold that even the squirrel was not moving about. It had filled its granary for the winter. The harvest had also been done.

कवी नाईट नुँ ढेर पुँछदा है कि उम स नुँ की कस्ट सी। उह बहुउ खैकिआ होइआ अते दुःखी जाप रिहा सी। उह दुँख नाल भरिआ होइआ लँग रिहा सी। इनी ठंच सी कि गिलहिरी वी बाहर घुँम नहीं रही सी। इस ने सरदीआं लई आपले अंन-भेंडार नुँ भर लिआ सी। हमलां वी कॅट लईआं गाईआं सठ।

कवि नाईट से फिर पूछता है कि उसे क्या कष्ट था। वह बहुत थका हुआ तथा दुःखी प्रतीत हो रहा था। वह दुःख से भरा हुआ लग रहा था। इतनी सर्दी थी कि गिलहरी भी बाहर नहीं घूम रही थी। इसने सर्दियों के लिए अपने अन्न-भण्डार को भर लिया। फसलें भी काट ली गई थीं।

(Lines 9—12)

I see a lily on thy brow,
With anguish moist and fever dew ;
And on thy cheeks a fading rose,
Fast withereth too.

Word-meanings :

1. lily—a white pale flower, कुमुदिनी दा हुँल जे चिँटा जां पीला हुंदा है, कुमुदिनी का फूल जो सफेद या पीला होता है; 2. brow—forehead, मँसा, माथा; 3. anguish—deep mental pain, डुँप्पी मानसिक पीड़ा, गहरी मानसिक पीड़ा; 4. moist—slightly wet, पीड़ा दे कारन पसीने नाल गिँला, पीड़ा के कारण पसीने से गीला; 5. fever dew—drops of perspiration due to fever, बुधार कारन पसीने दीआं बूँदां, बुधार के कारण पसीने की बूँदें; 6. withereth—is withering, मुरझा रिहा है, मुरझा रहा है।

Analysis :

The poet tells the knight that his forehead was looking as pale as a lily. It was wet with the sweat of deep pain. There were drops of perspiration because of fever. The rosy colour of his cheeks was also fading fast.

कवी नाईट नुँ दॱ्सदा है कि उम दा मँसा इतना सढैद पिआ होइआ सी जिना इक कुमुदिनी दा हुँल हुंदा है। इह डुँप्पी पीड़ा दे पसीने नाल गिँला होइआ पिआ सी। बुधार कारन इस उँपर पसीने दीआं बूँदा बणीआं होईआं सठ। उम दीआं गँलां दा गुलाबी रंग वी तेजी नाल फिंका पैंदा जा रिहा सी।

कवि नाईट को बतलता है कि उसका माथा इतना सफेद पड़ा हुआ था जितना कुमुदिनी का एक फूल होता है। यह गहरी पीड़ा के पसीने से गीला हुआ पड़ा था। ज्वर के कारण इस पर पसीने की बूँदें बनी हुई थीं। उसके गालों का गुलाबी रंग भी तेजी से फीका पड़ता जा रहा था।

(Lines 13—16)

I met a lady in the meads,
Full beautiful—a faery's child,
Her hair was long, her foot was light,
And her eyes were wild.

Word-meanings :

1. meads—meadows, चरागाहां, चरागाहें; 2. faery—fairy, परी, अपसरा, परी, अप्सरा; 3. her foot was light—she walked with quick, light steps, उह उँडदी जांदी सी, वह उड़ती जाती थी।

Analysis :

The knight tells the poet his tale of woe. He says that he met a lady in the meadows. She was a perfection of beauty. She looked like the child of a fairy. Her hair was long. Her foot was light. Her eyes were full of passion (or they were very big).

नाईट कवी नु आपणे दृঃখ दी कहाणी मुणाउंदा है। उह कर्हिंदा है कि उह चरागाहां विच इक औरत नु मिलिआ। उह मुंदरता दा इक आदरम् रूप सी। उह किसी परी दी बँची जापदी सी। उस दे वाल लंबे सन। उस दे पैर चंचलता नाल भरे होऐ सन। उस दीआं अँधां विच पिआर भरिआ सी (जां उस दीआं अँधां बहुत वँडीआं-वँडीआं सन)।

नाईट कवि को अपने दुःख की कहानी सुनाता है। वह कहता है कि वह चरागाहों में एक स्त्री को मिला। वह सुन्दरता का एक आदर्श रूप थी। वह किसी अप्सरा की बच्ची प्रतीत होती थी। उसके बाल लम्बे थे। उसके पैर चंचलता से भरे हुए थे। उसकी आँखों में प्यार भरा हुआ था (या वे बहुत बड़ी-बड़ी थीं)।

(Lines 17—20)

I made a garland for her head,
And bracelets too, and fragrant zone ;
She look'd at me as she did love,
And made sweet moan.

Word-meanings :

1. bracelet—an ornament for the wrist, कंगन, केंगन; 2. fragrant zone—a belt or girdle of sweet smelling flowers, खुस्खुदार हुँलां दा इक कमरबंद, सुगन्धि भरे फूलों का एक कमरबन्द; 3. moan—long low mournful sound, मिसकी, सिसकी।

Analysis :

The knight says that he made a sweet-smelling garland of flowers for the lady's head. He also made bracelets and a girdle of flowers for her. The lady looked at the knight as if she loved him. She also made sweet moans of love.

नाईट कर्हिंदा है कि उस ने उस औरत दे मिर लाई हुँलां दी इक माला बछाई। उस ने उस लाई हुँलां दे कंगन अउे इक कमरबंद वी बछाई। उस औरत ने नाईट वँल इवे उँकिआ जिवे उस नाल पिआर करदी होवे। उस ने पिआर दीआं मिठीआं-मिठीआं मिसकीआं वी भरीआं।

नाईट कहता है कि उसने उस स्त्री के सिर के लिए फूलों की एक माला बनाई। उसने उसके लिए सुगन्धित फूलों के कंगन और एक कमरबन्द भी बनाया। उस स्त्री ने नाईट की ओर ऐसे देखा जैसे वह उससे प्यार करती हो। उसने प्यार की मीठी-मीठी सिसकियां भी भरीं।

(Lines 21—24)

I set her on my pacing steed,
And nothing else saw all day long ;
For sidelong would she bend, and sing
A faery's song.

Word-meanings :

1. **pacing**—walking with slow steps, हौली-हौली चलदा होइਆ, धीरे-धीरे चलता हुआ; 2. **steed**—horse, घोड़ा, घोड़ा; 3. **sidelong**—to one side, एक पासे नुं, एक तरफ को।

Analysis :

The knight says that he seated the lady on his horse. The horse went with slow steps. The knight kept looking at her face all day long and did not see anything else. Bending sidelong the lady sang a sweet song. Her song was like the song of a fairy.

नाईट कहिंदा है कि उस ने उस औरत नुं आपने घोड़े पर बिठा लिया। घोड़ा हौली-हौली कदमां नाल चलदा गिआ। नाईट उस औरत दे चिहरे नुं सारा दिन तँकदा रिहा अउ उस ने हेर किसे चीज़ वैल ना वेखिआ। उह औरत एक पासे नुं झुकी होई एक मिठा गीत गाउंदी रही। उस दा गीत एक परी दे गीत वांग सी।

नाईट कहता है कि उसने उस स्त्री को अपने घोड़े पर बिठा लिया। घोड़ा धीरे-धीरे कदमों से चलता रहा। नाईट उस स्त्री के चेहरे को सारा दिन देखता रहा तथा उसने किसी अन्य चीज़ की तरफ आंख न उठाई। वह स्त्री एक तरफ को झुकी हुई एक मीठा गीत गाती रही। उस का गीत एक अप्सरा के गीत के समान था।

(Lines 25—28)

She found me roots of relish sweet,
And honey wild, and manna dew ;
And sure in language strange she said —
'I love thee true'.

Word-meanings :

1. **relish**—great enjoyment of food, अउ महादिष्ट, अति स्वादिष्ट; 2. **manna dew**—a drink of the gods, देवतिआं दे पीण दी एक चीज़, देवताओं का एक पेय।

Analysis :

The knight says that the lady found very tasty roots for him. She also gave him wild honey and manna dew. She spoke in a strange language. The knight felt certain that she was saying — "I love you truly".

नाईट कहिंदा है कि उस औरत ने उस दे लए (जंगल विचे) बहुत मिठे अउ महादिष्ट कंद-मूल, जंगली स्त्रिहि अउ देवतिआं दे पीण वाला पदारब लिआ के दित्ता। उह इँक बहुत अजीब जिही भाषा विच बोली। नाईट नुं इह पैरा विम्बास हे गिआ कि उह कहि रही सी, 'मैं तैनुं सँचा पिआर करदी हां।'

नाईट कहता है कि उस स्त्री ने उसके लिए (जंगल में से) बहुत मीठे तथा स्वादिष्ट कन्द-मूल, जंगली शहद तथा देवताओं के पीने का पदार्थ लाकर दिया। वह एक बहुत अजीब सी भाषा में बोली। नाईट को यह पक्का विश्वास हो गया कि वह कह रही थी, "मैं तुम्हें सच्चा प्यार करती हूं।"

(Lines 29—32)

She took me to her elfin grot,
And there she wept and sigh'd full sore,
And there I shut her wild, wild eyes
With kisses four.

Word-meanings :

1. **elfin**—of a fairy, परी दा, अप्सरा का; 2. **grot**—cave, गुहा, गुफा; 3. **full sore**—very bitterly, हँट-हँट के, फूट-फूट कर; 4. **wild, wild eyes**—very big eyes, बहुत वड़ीआं-वड़ीआं अँखां, बहुत बड़ी-बड़ी आंखें।

Analysis :

The lady took the knight to her fairy-cave. There she sighed and wept very bitterly. The knight says that he shut her big wild eyes by planting four kisses on them.

उह औरत नाईट ने आपली परीआं वाली गुहा अंदर ले गई। उँसे उह हँके भर-भर के अते हँट-हँट के रोए। नाईट ने उस दीआं-वड़ीआं-वड़ीआं अँखां ने चार वार चुम के बंद कर दिँता।

वह स्त्री नाईट को अपनी अप्सराओं वाली गुफा में ले गई। वहां वह आहें भर-भर कर तथा फूट-फूट कर रोने लगी। नाईट ने उसकी बड़ी-बड़ी आंखों को चार बार चूम कर बन्द कर दिया।

(Lines 33—36)

And there she lulled me asleep
And there I dream'd — Ah ! woe betide !
The latest dream I ever dream'd
On the cold hillside.

Word-meanings :

1. **lulled me asleep**—soothed the knight to sleep by singing a song, एक गीत गा के नाईट ने मुला दिँता, एक गीत गा कर नाईट को सुला दिया; 2. **woe betide !**—alas !, हाए !, हाय !

Analysis :

In her cave, the lady lulled the knight to sleep by singing a sweet song. The knight recalls with deep sorrow that it was the last dream he had ever dreamt on the cold hillside.

आपली गुहा विच उस औरत ने एक मिठा गीत गा के नाईट ने मुला दिँता। नाईट हँधे दुःख नाल इह चेते वरदा है कि उह मुपना उस दा आधिरी मुपना सी जे उस ठंडी पहाड़ी ढलान उँपर उस ने कदी लिआ सी।

अपनी गुफा में उस स्त्री ने एक मीठा गीत गाकर उसे सुला दिया। नाईट गहरे दुःख सहित यह याद करता है कि वह स्वज उसका अन्तिम स्वप्न था जो उस ठण्डी पहाड़ी ढलान पर उसने कभी लिया था।

(Lines 37—40)

I saw pale kings and princes too,
Pale warriors, death-pale were they all;
They cried — 'La Belle Dame Sans Merci
Hath thee in thrall !'

Word-meanings :

1. **death-pale**—as pale as death, मौत वांगा पीले होऐ पऐ, मृत्यु समान पीले पड़े हुए; 2. **thrall**—bondage, trap, गुलामी, जाल, गुलामी, जाल; 3. **hath thee in thrall**—has enslaved you, has caught you in her

trap, तैर्नु आपणा गुलाम बना लिया है, तैर्नु आपणे जाल विच फ्रांसा लिया है, तुम्हें अपने जाल में फंसा लिया है।

Analysis :

The knight says that in his dream he saw pale kings, princes and warriors. They were all as pale as death. They were crying out to the knight, "A beautiful lady without mercy has caught you in her trap."

नाईट कहिंदा है कि आपणे सुपने विच उस ने पीले पदे होए राजे, राजकुमार अते जोपा वेखे, उह सब मौत वांग पीले पदे होए सन। उह चीक-चीक के नाईट नुँ कहि रहे सन, "एक दिइआहीन मुंदर औरत ने तैर्नु आपणे जाल विच फ्रांसा लिया है।"

नाईट कहता है कि अपने स्वप्न में उसने पीले पड़े हुए राजाओं, राजकुमारों तथा योद्धाओं को देखा। वे सभी मौत के समान पीले पड़े हुए थे। वे चिल्ला-चिल्ला कर नाईट से कह रहे थे, "एक दयाहीन सुन्दर स्त्री ने तुम्हें अपने जाल में फंसा लिया है।"

(Lines 41—44)

I saw their starved lips in the gloam,
With horrid warning gaped wide,
And I awoke and found me here,
On the cold hill's side.

Word-meanings :

1. gloam—twilight, dusk, संध्या; 2. gaped wide—stared in surprise with their mouths wide open, हैरानी दे नाल भरे आपणे मुँह पूरे खेले होए वेख रहे सन, हैरानी से भरे अपने मुँह पूरे खोले हुए देख रहे थे।

Analysis :

The knight says that in his dream he saw kings, princes and warriors who had starved lips. All of them were staring at the knight with their mouths wide open. They were warning him of the beautiful lady without mercy. This horrible dream awakened the knight. When he woke up, he found himself (not in the beautiful lady's cave but) on the cold hill.

नाईट कहिंदा है कि आपणे सुपने विच उस ने राजे, राजकुमार अते जोपा वेखे जिनुं दे होंठ भृँख दे मारे होए मन। उह सब आपणे मुँह पूरे खेले होए नाईट वल वेख रहे सन। उह उस नुँ दजा-रहित मुंदर औरत बारे चितावनी दे रहे सन। इस भिानक सुपने ने नाईट नुँ जगा दिँता। जदों उह जागिआ तां उस ने आपणे आप नुँ (मुंदर औरत दी गुद्धा विच नहीं बल्कि) ठंडी पहाड़ी दी ढलान उँपर वेखिआ।

नाईट कहता है कि अपने स्वप्न में उसने राजाओं, राजकुमारों तथा योद्धाओं को देखा जिनके होंठ भूख के मारे हुए थे। वे सभी अपने मुँह पूरे खोले हुए नाईट की तरफ देख रहे थे। वह उसको दया-रहित सुन्दर स्त्री के बारे में चेतावनी दे रहे थे। इस भयानक स्वप्न ने नाईट को जगा दिया। जब वह जागा तो उसने स्वयं को (सुन्दर स्त्री की गुफा में नहीं अपितु) ठण्डी पहाड़ी ढलान पर पाया।

(Lines 45—48))

And this is why I sojourn here,
Alone and palely loitering,
Though the sedge has wither'd from the lake,
And no birds sing.

Word-meanings :

1. sojourn—wander, ਘੁਮਣਾ, ਘੂਮਨਾ; 2. palely—gone pale, ਪੀਲਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ, ਪੀਲਾ ਪਡ़ਾ ਹੁਆ; 3. loitering—wandering about idly, ਵਿਹਲੇ ਚੱਕਰ ਕੱਟੀ ਜਾਣਾ, ਬੇਕਾਰ ਚੱਕਰ ਕਾਟਨਾ।

Analysis :

Thus the knight explains to the poet the reason of his looking pale and wandering all alone. It is so cold that the sedge has withered from the lake. There are no birds singing out of their nests. But the knight is so woe-begone that he does not feel cold and is wandering all alone on the cold hillside.

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਈਟ ਕਵੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਉਂ ਪੀਲਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਇਕੱਲਿਆਂ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੰਨੀ ਠੰਢ ਹੈ ਕਿ ਝੀਲ ਵਿਚਲੀ ਘਾਹ ਸੁੱਕ ਗਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਪੰਛੀ ਆਪਣੇ ਆਹਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਗਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਨਾਈਟ ਇੰਨਾ ਦੁੱਖ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਦੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਇਕੱਲਾ ਠੰਢੀ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਢਲਾਨ ਉੱਪਰ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਈਟ ਕਵਿ ਕੋ ਇਸ ਕਾਰਣ ਕੀ ਵਾਖਿਆ ਕਰਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਹ ਕਿਧੁਕਾਂ ਪੀਲਾ ਦਿਖਲਾਈ ਦੇ ਰਹਾ ਹੈ ਤਥਾ ਬਿਲਕੁਲ ਅਕੇਲਾ ਘੂਮ ਰਹਾ ਹੈ। ਇਤਨੀ ਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਝੀਲ ਕੇ ਅੰਦਰ ਵਾਲੀ ਘਾਸ ਸੂਖ ਗੱਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਪਕੀ ਅਪਣੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਬਾਹਰ ਆ ਕਰ ਗਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਨ੍ਤੁ ਨਾਈਟ ਇਤਨਾ ਦੁੱਖ ਕਾ ਮਾਰਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸੇ ਸਦੀ ਮਹਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤਥਾ ਵਹ ਬਿਲਕੁਲ ਅਕੇਲਾ ਠਣਡੀ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਢਲਾਨ ਪਰ ਘੂਮ ਰਹਾ ਹੈ।

(IV)**EXAMINATION-STYLE QUESTIONS****TYPE—I****EXPLANATION OF IMPORTANT PASSAGES****Stanza 1**

 *Oh, what can ail thee, knight-at-arms,
So haggard and so woe-begone?
The squirrel's granary is full,
And the harvest's done.*

Reference to the Context : These lines have been taken from the poem, 'La Belle Dame Sans Merci', written by John Keats. This poem tells the tragic story of a knight who fell into the love-trap of a beautiful lady without mercy.

Explanation : Once the poet met a knight who looked very pale and sad. It was so cold that even the squirrel was not moving out of its hole. It had filled its granary with grains for the winter season. The harvest had also been done. There was no activity out of doors. Naturally there was some trouble with the knight who was wandering all alone in such a chilly weather. The poet asked him what the cause of his sorrow could be.

Stanza 2

*I see a lily on thy brow,
With anguish moist and fever-dew;
And on thy cheek a fading rose
Fast withereth too.*

Reference to the Context : These lines have been taken from the poem, 'La Belle Dame Sans Merci', written by John Keats. This poem tells the tragic story of a knight who had fallen into the love-trap of a beautiful lady without mercy.

Explanation : Once the poet met a knight who was wandering all alone. His face looked very pale and white. There were drops of sweat on his brow. It looked as if he had fever and was in deep anguish. His cheeks looked like a fading rose. The poet talked to him and asked him what the cause of his sorrow could be.

Stanza 3

☞ 'I met a lady in the meads,
Full beautiful—a faery's child,
Her hair was long, her foot was light,
And her eyes were wild.'

Reference to the Context : These lines have been taken from the poem, 'La Belle Dame Sans Merci', written by John Keats. This poem tells the tragic story of a knight who fell into the love-trap of a beautiful lady without mercy.

Explanation : Once the poet met a knight who looked pale and sad. The poet asked him the cause of his sorrow. At this the knight told the poet his sad story. He said that one day he met a lady in the meadows. She was so beautiful that she appeared to be the child of a fairy. Her hair was long. She danced as she walked. She had big and beautiful eyes. This lady ensnared the knight in her love but then left him.

Stanza 4

☞ I set her on my pacing steed,
And nothing else saw all day long;
For sidelong would she bend, and sing
A faery's song.

Reference to the Context : These lines have been taken from the poem 'La Belle Dame Sans Merci', written by John Keats. This poem tells the tragic story of a knight who fell into the love-trap of a beautiful lady without mercy.

Explanation : Once, the poet met a knight who looked very pale and sad. The poet asked him the cause of his sorrow. The knight said that once he met a beautiful lady in the meadows. She was as beautiful as a fairy. He fell in love with her at first sight. The lady, too, looked at him with love. The knight seated her on his horse. She bent sidelong and sang a sweet song. The knight rode with her all day long. All day he looked at nothing but the face of that lady. This lady ensnared the knight in her love, but then left him.

Stanza 5

She found me roots of relish sweet,
And honey wild, and manna dew,
And sure in language strange she said—
'I love thee true.'

Reference to the Context : These lines have been taken from the poem, 'La Belle Dame Sans Merci', written by John Keats. This poem tells the tragic story of a knight who fell into the love-trap of a beautiful lady without mercy.

Explanation : Once the poet met a knight who looked very pale and sad. The poet asked him the cause of his sorrow. The knight said that once he met a beautiful lady. He fell in love with her. The lady, too, looked at the knight with love. She found for him some very tasty roots. She gave him wild honey also. It was food such as fairies or gods eat. She spoke to the knight in a very strange language. She assured the knight that she loved him truly. This lady ensnared the knight in her love but then left him.

Stanza 6

*She took me to her elfin grot,
And there she wept, and sighed full sore,
And there I shut her wild, wild eyes,
With kisses four.*

Reference to the Context : These lines have been taken from the poem, '*La Belle Dame Sans Merci*', written by John Keats. This poem tells the tragic story of a knight who fell into the love-trap of a beautiful lady without mercy.

Explanation : Once the poet met a knight who looked very pale and sad. The poet asked him the cause of his sorrow. The knight said that once he met a beautiful lady. He fell in love with her. The lady, too, expressed her deep love for him. She took the knight to her fairy cave. There she went into deep sighs and cries of love. The knight soothed her with kisses on her beautiful eyes. This lady ensnared the knight in her love but then left him.

Stanza 7

 *And there she lulled me asleep,
And there I dream'd — Ah ! woe betide !
The latest dream I ever dream'd,
On the cold hillside.*

Reference to the Context : These lines have been taken from the poem, '*La Belle Dame Sans Merci*', written by John Keats. This poem tells the tragic story of a knight who fell into the love-trap of a beautiful lady without mercy.

Explanation : Once a knight fell in love with a beautiful lady. She was as beautiful as a fairy. She took the knight to her hilly cave. There she kissed the knight in love. Then she sang a sweet song and lulled the knight to sleep. While asleep the knight had a dream. But sadly it was the last dream the knight had. After that he could never sleep. The beautiful lady had left him.

Stanza 8

 *I saw pale kings and princes too,
Pale warriors, death-pale were they all :
They cried — 'La Belle Dame Sans Merci
Hath thee in thrall !'*

(Jan. 2022)

Reference to the Context : These lines have been taken from the poem, '*La Belle Dame Sans Merci*', written by John Keats. This poem tells the tragic story of a knight who fell into the love-trap of a beautiful lady without mercy.

Explanation : Once the poet met a knight who looked very pale and sad. The poet asked him the cause of his sorrow. The knight replied that once he met a beautiful lady. He fell in love with her. The lady took the knight to her cave. There she lulled the knight to sleep. While asleep, the knight had a very horrible dream. He saw pale kings, princes and warriors. They were all as pale as death. They had all been victims of that lady. They cried out that the beautiful lady without mercy had ensnared the knight also.

Stanza 9

*I saw their starved lips in the gloam,
With horrid warning gaped wide;
And I awoke, and found me here,
On the cold hill's side.*

Reference to the Context : These lines have been taken from the poem, 'La Belle Dame Sans Merci', written by John Keats. This poem tells the tragic story of a knight who fell into the love-trap of a beautiful lady without mercy.

Explanation : Once a knight met a beautiful lady in the meadows. He fell in love with her. The lady took the knight to her cave. There she lulled him to sleep. While asleep the knight had a very horrible dream. He saw pale kings, princes and warriors. They had starved lips. They were staring in the dusk. Their mouths were wide open. They warned the knight to beware of the cruel lady. This nightmare frightened the knight. He woke up with a start. He found himself on the cold hillside. The lady was nowhere to be seen.

Stanza 10

*And that is why I sojourn here, a guest of fate;—
Alone and palely loitering,
Though the sedge is withered from the lake,
And no birds sing.*

Reference to the Context : These lines have been taken from the poem, 'La Belle Dame Sans Merci', written by John Keats. This poem tells the tragic story of a knight who fell into the love-trap of a beautiful lady without mercy.

Explanation : The knight tells the poet the whole story of his unhappy love. He tells him how a beautiful lady without mercy had cheated him. He is heart-broken now. That is why he is wandering all alone. He can't leave the place where the cruel lady had left him. It is very cold. There are no birds in the air. The sedge has withered from the lake. But the knight is unmindful of the cold. He is wandering all alone on the cold hillside. Really a broken heart knows nothing and feels nothing.

TYPE-II

SHORT-ANSWER TYPE QUESTIONS

Q.1. Who is 'La Belle Dame Sans Merci'?

Ans. 'La Belle Dame Sans Merci' means 'a beautiful lady without mercy'. She was a lady who first trapped the poor knight in her love and then left him to pine for ever.

Q.2. What is the impression of the stranger about the 'knight-at-arms' loitering about the lake?

Ans. The knight looked very sad and pale. The stranger saw the knight wandering all alone in a chilly weather. The knight looked very pale and sad. There were drops of sweat on his brow. So the stranger thought that the knight had fever or some other trouble.

Q.3. What are the expressions used in the poem to describe the desolate setting?

Ans. The following expressions have been used to describe the desolate setting—
(i) sedge has withered from the lake; (ii) no birds sing. (iii) the harvest's done.

Q.4. Why is the knight obsessed with the lady whom he met 'in the meads'?

Ans. The knight had fallen deeply in love with the lady, but she had left him. So he was obsessed with the longing to have her again.

Q.5. What kind of food does the lady arrange for the knight?

Ans. The lady found for the knight some very tasty roots. She gave him wild honey also. It was food such as fairies eat.

Q.6. What 'non-human' qualities do you find about the lady in the poem?

Ans. The lady's place of living was most non-human. She lived in a fairy cave. She found for the knight food such as fairies eat. She took him to her cave, but when he got up he found himself on the cold hill's side.

Q.7. What happens to the knight in the 'elfin grot'?

Ans. The lady takes the knight to her fairy-cave. There she sighs and cries in love for him. The knight kisses her beautiful eyes. Then she lulls him to sleep.

Q.8. What are the features that distinguish this poem as a ballad?

Ans. A ballad is a folk song telling in a dramatic manner some popular story. The story is told in simple dialogue form. It is composed in quatrains which have the second and fourth lines rhyming. Keats' poem has all these features.

Q.9. Who is the speaker in 'La Belle Dame Sans Merci'?

Ans. The speaker in the first two stanzas is the poet himself. In the rest of the poem, the speaker is a knight who has been betrayed by a beautiful lady without mercy.

Q.10. What is a ballad?

Ans. A ballad is a short story told in verse. It is a simple song of love or war. It is dramatic in form and impersonal in tone. It has a very simple structure. It tells the story through action and dialogue.

Q.11. What surprised the speaker in the beginning of the poem?

Ans. It was chilly winter. No birds were singing. Even the grass had withered. But in such a chilly winter a knight was wandering all alone. He looked pale and full of sorrow. It surprised the speaker.

Q.12. What was the Knight's dream?

(Or) Narrate, in brief, the Knight's dream in the poem 'La Belle Dame Sans Merci'.

Ans. In his dream, the knight saw pale kings, princes and warriors. They were as pale as death. They had starved lips. Their mouths were wide open. They gave a warning to the knight. They said that the beautiful lady without mercy had caught him also in her trap.

Q.13. Comment on the title 'La Belle Dame Sans Merci'.

Ans. The title means '*The Beautiful Lady Without Mercy*'. The poem tells the story of a knight who falls into the love-trap of a beautiful lady. The lady enslaves the knight in her love and then leaves him. She was really a lady without mercy. So Keats has given a very apt title to his poem.

Q.14. Why did the knight look so pale in 'La Belle Dame Sans Merci'? (Dec. 2022)

Ans. One day the knight met a beautiful lady in the meadows. This lady ensnared the knight in her love. She took him to her cave. There she lulled him to sleep. But when the knight woke up, the lady had left him. The knight was heart-broken and he went pale with sorrow.

TYPE—III

ESSAY-TYPE QUESTIONS

Q.1. Give a detailed summary of the poem 'La Belle Dame Sans Merci' written by John Keats.

(Or) Trace the development of thought in the poem 'La Belle Dame Sans Merci'.

(Or) Relate the tragic story of the knight as described in the poem 'La Belle Dame Sans Merci'.

Ans. "La Belle Dame Sans Merci" is a French expression which means '*A Beautiful Lady Without Mercy*'. In this poem the poet tells the tragic story of a knight who fell into the love-trap of a beautiful lady without mercy. One day the poet met a knight who looked very sad and woe-begone. His forehead was as white as a lily. His rosy cheeks had turned pale. The poet asked the knight why he was so sad and pulled down.

The knight told the poet his tragic story of love. He said that he met a lady in the meadows. She was as beautiful as a fairy. Her hair was long; her foot was light; and her eyes were wild. The knight fell in love with her at first sight. The lady, too, looked at the knight with loving eyes.

The knight seated the lady on his horse. They went for a ride. The lady sang a sweet song of love. She assured the knight of her true love. She took him to her fairy cave. There she wept and cried very bitterly. She expressed her love through tears. The knight stopped her tears with kisses on her eyes. Then she sang a sweet song and lulled the knight to sleep.

While asleep the knight had a horrible dream. In his dream he saw pale kings, princes and warriors. They were all as pale as death. They had starved lips. Their mouths were wide open. They were crying out a warning to the knight. They were saying that the beautiful

lady without mercy had caught the knight in her trap. Those people too had fallen victim to the cruel lady. They were warning the knight to beware of her.

This nightmare frightened the knight. He woke up with a start. He found himself on a cold hillside. The beautiful lady without mercy was nowhere to be seen. She had left the knight. She was an enchantress. The poor knight was heart-broken now. He had no interest in life. He kept wandering all alone on the cold hillside.

ਉੱਤਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ—‘La Belle Dame Sans Merci’ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ—‘A Beautiful Lady Without Mercy’ (ਇੱਕ ਦਇਆ-ਰਹਿਤ ਸੁੰਦਰ ਔਰਤ)। ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਇੱਕ ਨਾਈਟ ਦੀ ਦੁੱਖਭਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਦਇਆ-ਰਹਿਤ ਸੁੰਦਰ ਔਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ-ਯਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਕਵੀ ਇਕ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਮੱਥਾ ਇਵੇਂ ਸਫੈਦ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਕੁਮੁਦਿਨੀ ਦਾ ਛੁੱਲ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੁਲਾਬੀ ਗੱਲਾਂ ਪੀਲੀਆਂ ਪੈ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸੀ। ਕਵੀ ਨੇ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਉਹ ਇਤਨਾ ਉਦਾਸ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਿਉਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਨਾਈਟ ਨੇ ਕਵੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਦੁੱਖ-ਭਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਔਰਤ ਨੂੰ ਚਰਾਗਾਹਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ। ਉਹ ਇੰਨੀ ਸੁੰਦਰ ਸੀ ਜਿੰਨੀ ਕਿ ਕੋਈ ਪਰੀ। ਉਸ ਦੇ ਵਾਲ ਲੰਬੇ ਸਨ, ਉਸ ਦੇ ਪੈਰ ਚੰਚਲ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਸਨ। ਨਾਈਟ ਉਸ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ। ਉਸ ਔਰਤ ਨੇ ਵੀ ਨਾਈਟ ਵੱਲ ਪਿਆਰ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ।

ਨਾਈਟ ਨੇ ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘੋੜੇ ਉੱਪਰ ਬਿਠਾ ਲਿਆ। ਉਹ ਸੈਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਰ ਪਏ। ਉਸ ਔਰਤ ਨੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਇਕ ਮਿੱਠਾ ਗੀਤ ਗਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੱਚੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਲਾਇਆ। ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਰੀਆਂ ਵਾਲੀ ਗੁੜਾ ਵਿਚ ਲੈ ਗਈ। ਉਥੇ ਉਹ ਜੋਰ-ਜੋਰ ਨਾਲ ਰੋਣ ਲਗ ਪਈ। ਉਸ ਨੇ ਹੰਝੂਆਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਨਾਈਟ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਚੁੰਮ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਹੰਝੂਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ। ਫੇਰ ਉਸ ਔਰਤ ਨੇ ਇਕ ਮਿੱਠਾ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਮਿੱਠੀ ਨੀਂਦ ਸੁਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਜਦੋਂ ਨਾਈਟ ਸੌਂ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਭਿਆਨਕ ਸੁਪਨਾ ਵੇਖਿਆ। ਆਪਣੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਪੀਲੇ ਪਏ ਰਾਜੇ, ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਜੋਧਾ ਵੇਖੇ। ਉਹ ਸਭ ਮੌਤ ਵਾਂਗ ਪੀਲੇ ਪਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੋਠ ਭੁੱਖ ਦੇ ਮਾਰੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਪੂਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਚਿੱਲਾ-ਚਿੱਲਾ ਕੇ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਇਕ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਬੇਰਹਿਮ ਸੁੰਦਰ ਔਰਤ ਨੇ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਲੋਕ ਵੀ ਉਹ ਨਿਰਦਈ ਔਰਤ ਦੇ ਹਥੋਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਔਰਤ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਰਹੋ।

ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਸੁਪਨੇ ਨੇ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਡਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਚੌਂਕ ਕੇ ਉਠ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਠੰਢੀ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਢਲਾਨ ਉੱਪਰ ਪਾਇਆ। ਬੇਰਹਿਮ ਸੁੰਦਰ ਔਰਤ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਡੱਡ ਕੇ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਇਕ ਜਾਦੂਗਰਨੀ ਸੀ। ਵਿਚਾਰੇ ਨਾਈਟ ਦਾ ਹੁਣ ਦਿਲ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਚੀ ਨਾ ਰਹੀ। ਉਹ ਠੰਢੀ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਢਲਾਨ ਉੱਪਰ ਇਕੱਲਿਆ ਘੁੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਤੱਤਰ ਕਾ ਹਿੰਦੀ ਅਨੁਵਾਦ—‘La Belle Dame Sans Merci’ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਹੈਂ ਜਿਨਕਾ ਅਰਥ ਨਿਕਲਤਾ ਹੈ—‘A Beautiful Lady Without Mercy’ (ਏਕ ਦਿਆ-ਰਹਿਤ ਸੁੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀ)। ਯਹ ਕਵਿਤਾ ਏਕ ਨਾਈਟ ਕੀ ਦੁਖਭਰੀ ਕਹਾਨੀ ਸੁਨਾਤੀ ਹੈ ਜੋ ਏਕ ਦਿਆ-ਰਹਿਤ ਸੁੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ-ਯਾਲ ਮੌਤ ਦੇ ਫੱਸ ਗਿਆ ਥਾ। ਏਕ ਦਿਨ ਕਵਿ ਕਿਸੀ ਨਾਈਟ ਦੇ ਮਿਲਾ ਜੋ ਬਹੁਤ ਤਦਾਸ ਅਤੇ ਦੁਖੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹਾ ਥਾ। ਉਸਕਾ ਸਾਥਾ ਜਲ-ਕੁਮੁਦ ਕੀ ਭਾਂਤਿ ਸਫੇਦ ਪਡਾ ਹੁਆ ਥਾ। ਉਸਕੇ ਗੁਲਾਬੀ ਗਾਲ ਪੀਲੇ ਪੱਧੜੇ ਥੇ। ਕਵਿ ਨੇ ਨਾਈਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਕਿ ਵਹ ਇਤਨਾ ਤਦਾਸ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਿਧੋਂ ਲਗ ਰਹਾ ਥਾ।

ਨਾਈਟ ਨੇ ਕਵਿ ਕੋ ਅਪਨੇ ਪਾਰ ਕੀ ਦੁਖ ਭਰੀ ਕਹਾਨੀ ਸੁਨਾਈ। ਉਸਨੇ ਬਤਲਾਯਾ ਕਿ ਏਕ ਦਿਨ ਵਹ ਘਾਸ ਦੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਮੈਂ ਏਕ ਸੁੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇ ਮਿਲਾ। ਵਹ ਸ਼੍ਰੀ ਏਕ ਅੱਸਰਾ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸੁੰਦਰ ਥੀ। ਉਸਕੇ ਬਾਲ ਲਾਮ੍ਬੇ-ਲਾਮ੍ਬੇ ਥੇ, ਉਸਕੀ ਚਾਲ ਮਤਵਾਲੀ ਥੀ, ਅਤੇ

उसकी आंखें नशीली थीं। नाईट पहली नज़र में ही उसके प्यार में बन्ध गया। उस स्त्री ने भी नाईट की ओर प्यार भरी आंखों से देखा।

नाईट ने उस स्त्री को अपने घोड़े पर बिठा लिया। वे घूमने के लिए चल पड़े। उस स्त्री ने प्यार-भरा एक मीठा गीत गाया। उसने नाईट को अपने सच्चे प्यार का विश्वास दिलाया। वह उसे अपनी अप्सराओं वाली गुफा में ले गई। वहाँ वह फूट-फूट कर रोई और चिल्लाई। उसने अपने प्यार को आंसुओं द्वारा व्यक्त किया। नाईट ने उसकी बड़ी-बड़ी आंखों को चूमकर उसके आंसुओं को रोक दिया। फिर उस स्त्री ने एक मीठा गीत गाया और नाईट को लोरी देकर सुला दिया।

सोते समय नाईट ने एक भयानक स्वप्न देखा। अपने स्वप्न में उसने पीले पड़े हुए राजाओं, राजकुमारों और योद्धाओं को देखा। वे सभी मृत्यु के समान पीले पड़े हुए थे। उनके होंठ भूख के मारे हुए थे। उनके मुंह पूरे खुले हुए थे। वे नाईट को चिल्ला-चिल्ला कर चेतावनी दे रहे थे। वे कह रहे थे कि उस बेरहम सुन्दर स्त्री ने नाईट को भी अपने जाल में फँसा लिया था। वे भी उस निर्दय स्त्री के हाथों शिकार बन चुके थे। उन्होंने नाईट को चेतावनी दी कि वह उससे बच कर रहें।

इस भयानक स्वप्न ने नाईट को डरा दिया। वह चौंक कर उठ खड़ा हुआ। उसने अपने आप को एक ठण्डी पहाड़ी ढलान पर पाया। वह बेरहम सुन्दर स्त्री कहीं भी दिखाई नहीं दे रही थी। वह नाईट को छोड़ गई थी। वह एक जादूगरनी थी। बैचरे नाईट का अब दिल टूट गया। उसकी जीवन में कोई रुचि न रही। वह ठण्डी पहाड़ी ढलान पर अकेला ही घूमता रहता था।

Q.2. Write in your own words the central idea of the poem 'La Belle Dame Sans Merci'.

(Or) Discuss the theme of the poem, 'La Belle Dame Sans Merci'. (Jan. 2022)

Ans. This poem in fact, has a reference to Fanny Brawne with whom the poet had fallen in deep love. Unfortunately the poet could not marry her. In one of his letters he wrote, 'I can bear to die—I cannot bear to leave her.' In this poem, the poet expresses his own heart through the story of a knight.

The poet says that one day he met a knight who looked very sad. It was so cold that even the squirrel was not moving out of its hole. It had filled its granary with grains for the winter season. The harvest had also been done. There was no activity out of doors. Naturally there was some trouble with the knight who was wandering all alone in such a chilly weather. The poet asked him why he looked so woe-begone. At this the knight told his sad story of love. He said that he met a lady in the meadows. She looked as beautiful as a fairy. Her hair was long. She danced as she walked. She had big and beautiful eyes. He fell in love with her at first sight. The lady, too, looked at him with love. The knight seated her on his horse. She bent sidelong and sang a sweet song. The knight rode with her all day long. All day he looked at nothing but the face of that lady. She sang a sweet song of love. She assured the knight that she loved him truly.

She took the knight to her cave. She found for him some very tasty roots. She gave him wild honey also. It was food such as fairies or gods eat. She spoke to the knight in a very strange language. She expressed her love through tears. The knight soothed her with kisses on her eyes. The knight was taken in by her show of love. He gave his heart to her. He became her thrall (*slave*). But this was the end of his love-story. The lady lulled the knight to sleep.

While asleep, the knight had a very horrible dream. He saw pale kings, princes and warriors. They were all as pale as death. They had all been victims of that lady. They cried out that the beautiful lady without mercy had ensnared the knight also. When he woke up,

the lady was nowhere to be seen. She had left the knight. The poor knight was now heart-broken. He kept wandering all alone on the cold hillside.

ਉੱਤਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ—ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਫੈਨੀ ਬਗਾਨ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਵੀ ਤੂੰਘਾ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਕਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਆਪਣੇ ਇਕ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ‘‘ਮੈਂ ਮਰਨਾ ਸਹਿਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।’’ ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਕਵੀ ਇਕ ਨਾਈਟ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦਿਲ ਦਾ ਹਾਲ ਸਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਕਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਇਕ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਸੀ । ਇੰਨੀ ਠੰਡ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਗਿਲਹਰੀ ਵੀ ਆਪਣੀ ਭੁੱਡ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ । ਇਸ ਨੇ ਸਰਦੀ ਦੀ ਰੁੱਤ ਲਈ ਆਪਣੇ ਭੰਡਾਰ ਵਿਚ ਦਾਢੇ ਭਰ ਲਏ ਸਨ । ਡਸਲਾਂ ਵੀ ਕੱਟ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ । ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ । ਸੁਭਾਵਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਕਸ਼ਟ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ ਜੋ ਉਹ ਇੰਨੇ ਠੰਡੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕੱਲਿਆ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ । ਕਵੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਫਿਕਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇੰਨਾ ਢੁੱਖੀ ਕਿਉਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ । ਇਸ ਤੇ ਨਾਈਟ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਢੁੱਖ-ਭਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ । ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਚਰਾਗਾਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਅੱਰਤ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ । ਉਹ ਇਕ ਪਰੀ ਜਿੰਨੀ ਸੁੰਦਰ ਜਾਪ ਰਹੀ ਸੀ । ਉਸ ਦੇ ਵਾਲ ਲੰਬੇ ਸਨ । ਉਹ ਨੱਚਦੀ ਹੋਈ ਤੁਰਦੀ ਸੀ । ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸਨ । ਨਾਈਟ ਦਾ ਉਸ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ । ਉਸ ਅੱਰਤ ਨੇ ਵੀ ਨਾਈਟ ਵੱਲ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ । ਨਾਈਟ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘੋੜੇ ਉੱਪਰ ਬਿਠਾ ਲਿਆ । ਉਹ ਇਕ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ੁਕ ਗਈ ਅਤੇ ਇਕ ਮਿੱਠਾ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਲੱਗੀ । ਨਾਈਟ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਘੋੜੇ ਉੱਪਰ ਸਵਾਰੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ । ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਭਰ ਨਾਈਟ ਨੇ ਉਸ ਅੱਰਤ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਉਠਾ ਕੇ ਨਾ ਵੇਖਿਆ । ਉਸ ਅੱਰਤ ਨੇ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਸੀ ।

ਉਹ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਲੈ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਸਵਾਦਿਸ਼ਟ ਕੰਦ-ਮੂਲ ਲਿਆ ਕੇ ਦਿੱਤੇ। ਉਸ ਨੇ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਕੁਝ ਜੰਗਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਭੋਜਨ ਸੀ ਜੋ ਪਰੀਆਂ ਜਾਂ ਦੇਵਤਾਵਾਂ ਲੋਕ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਨਾਈਟ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਅਜੀਬ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਹੰਡੂਆਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਨਾਈਟ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚੁੰਮ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁਪ ਕਰਾਇਆ। ਨਾਈਟ ਉਸ ਔਰਤ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਵਿਖਾਵੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦਿਲ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣ ਗਿਆ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਔਰਤ ਨੇ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਇਕ ਰੀਤ ਗਾ ਕੇ ਸਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸੁੱਤਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਨਾਈਟ ਨੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖਿਆ । ਉਸ ਨੇ ਪੀਲੇ ਪਦੇ ਹੋਏ ਰਾਜੇ, ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਜੋਧਾ ਵੇਖੇ । ਉਹ ਸਭ ਮੌਤ ਵਾਂਗ ਪੀਲੇ ਪਦੇ ਹੋਏ ਸਨ । ਉਹ ਸਭ ਉਸ ਅੰਰਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ । ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਚੀਕ-ਚੀਕ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਰਹਿਮ ਸੁੰਦਰ ਅੰਰਤ ਨੇ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਾ ਲਿਆ ਸੀ । ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਗ ਆਈ ਤਾਂ ਉਹ ਅੰਰਤ ਕਿਤੇ ਵੀ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ । ਉਹ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ । ਵਿਚਾਰੇ ਨਾਈਟ ਦਾ ਹੁਣ ਦਿਲ ਟੁੱਟ ਗਿਆ । ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਇਕੱਲਾ ਠੰਡੀ ਪਹੜੀ ਦੀ ਢਲਾਨ ਉੱਪਰ ਘੁੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ।

उत्तर का हिन्दी अनुवाद—यह कविता वास्तव में, फैनी ब्रानि की तरफ संकेत करती है जिससे कवि गहरा प्यार करने लगा था। दुर्भाग्यवश वह उससे विवाह न कर सका। अपने एक पत्र में उसने लिखा—‘मैं मरना सहन कर सकता हूँ, किन्तु मैं उससे विछुड़ना सहन नहीं कर सकता हूँ।’ इस कविता में कवि एक नाईट की कहानी के द्वारा अपने दिल का हाल सुनाता है।

कवि कहता है कि एक दिन वह एक नाईट से मिला जो बहुत ही उदास लग रहा था। इतनी सर्दी थी कि कोई गिलहरी भी अपने बिल से बाहर नहीं घूम रही थी। इसने सर्दियों के लिए अपने भण्डार में अनाज भर लिया था। फसलें भी काट ली गई थीं। बाहर खुले में कोई भी क्रिया नहीं चल रही थी। स्वाभाविक रूप से नाईट को कुछ कष्ट अवश्य था जो वह इस प्रकार के ठण्डे मौसम में बिल्कुल अकेला बाहर घूम रहा था। कवि ने उससे पूछा कि वह इतना दुःखी क्यों प्रतीत हो रहा था। इस पर नाईट ने उसे अपने प्यार की दुःख भरी कहानी सुनाई। उसने कहा कि वह चरागाहों में एक स्त्री से मिला। वह एक अप्सरा की भाँति सुन्दर प्रतीत हो रही थी। उसके बाल लम्बे थे। वह नाचती हुई चलती थी। उसकी आंखें बड़ी-बड़ी और सुन्दर थीं।

नाईट पहली नज़र में ही उससे प्यार करने लगा। उस स्त्री ने भी नाईट की ओर प्यार से देखा। नाईट ने उसे अपने घोड़े पर बिठा लिया। वह एक और झुक गई और एक मधुर गीत गाने लगी। नाईट दिन भर उसके साथ अपने घोड़े पर घूमता रहा। पूरे दिन भर नाईट ने उस स्त्री के चेहरे के अतिरिक्त और किसी चीज़ की ओर नज़र उठा कर न देखा। उस स्त्री ने नाईट को विश्वास दिलाया कि वह उससे सच्चा प्यार करती थी।

वह नाईट को अपनी गुफा में ले गई। वह उसके लिए कुछ बहुत स्वादिष्ट कन्द-मूल ढूँढ लाई। उसने उसे जंगल का शहद भी लाकर दिया। वह भोजन ऐसा था जो अप्सराएं अथवा देवता लोग खाते हैं। उसने नाईट के साथ एक बड़ी अजीब (मोहित करने वाली) भाषा में बात की। उसने स्त्री आंसुओं के द्वारा अपने प्यार को व्यक्त किया। नाईट ने उसकी आंखों को चूमकर उसे चुप कराया। नाईट उस स्त्री के प्यार के दिखावे में आ गया। उसने अपना दिल उसे दे दिया। वह उसका दास बन गया। किन्तु इस के साथ ही उसकी प्रेम कहानी का अन्त हो गया। उस स्त्री ने एक गीत गाकर नाईट को सुला दिया।

सोते समय नाईट ने एक बहुत भयानक स्वप्न देखा। उसने पीले पड़े हुए राजा, राजकुमार, और योद्धा देखे। वे मृत्यु के समान पीले पड़े हुए थे। वे सभी उस स्त्री के शिकार बन चुके थे। वे चिल्ला-चिल्ला कर कह रहे थे कि उस सुन्दर निर्दय स्त्री ने नाईट को भी अपने जाल में फंसा लिया था। जब उसकी नींद खुली तो वह स्त्री कहीं भी दिखलाई नहीं दे रही थी। वह नाईट को छोड़कर चली गई थी। बेचारे नाईट का दिल टूट गया। वह बिल्कुल अकेला ठण्डी पहाड़ी की ढलान पर घूमता रहता था।

Q.3. How did the beautiful lady without mercy have the knight in her thrall? ? Describe the sad state of the knight after he had been deceived by the beautiful lady without mercy.

Ans. The Knight met the lady in the meadows. She looked as beautiful as a fairy. The knight fell in love with her at first sight. He gave her some floral gifts. He made a garland for her head. He also gave her bracelets and a girdle of flowers. The lady looked at the knight with loving eyes.. She spoke to him softly in the language of love.

The knight set the lady on his horse. They went for a ride. The lady bent to one side and sang a sweet song of love. She assured the knight that she loved him truly. She entertained him with delicious roots and wild honey. She gave him food such as fairies eat. Then the lady took the knight to her cave. There she expressed her love through tears. The knight planted some sweet kisses on her wild eyes. Thus the two lovers expressed their love for each other.

The cunning lady feigned deep love for the knight. The innocent knight was taken in by her show of love. He gave his heart to her. He became her thrall (*slave*). But this was the end of his love-story. The lady lulled the knight to sleep. When the knight woke up, the lady was nowhere to be seen. She had deceived the knight.

The poor knight was now heart-broken. He could neither rest nor sleep. He looked very sad and woe-begone. His forehead was as white as a lily. He had haggard looks. There were drops of cold sweat on his face. His rosy cheeks had turned pale. In fact, the knight had lost all interest in life. He kept wandering all alone on the cold hill-side. Perhaps he was wandering in search of the cruel lady. But we know that it was all in vain. The cruel lady had already made many kings, princes and warriors her victims. She was an enchantress. The poor knight was only another addition to her unlucky victims.

ਉੱਤਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ—ਨਾਈਟ ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਚਗਗਾਹਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ। ਉਹ ਇਕ ਅਪਸਰਾ ਵਾਂਗ ਸੁਦੰਰ ਲਗ ਗੀ ਸੀ। ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਢੁੱਲਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਉਪਹਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਉਸਨੇ

ਉਸਦੇ ਦੇ ਲਈ ਇਕ ਮਾਲਾ ਵੀ ਬਣਾਈ। ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਗਜ਼ਰੇ ਅਤੇ ਇਕ ਕਮਰਬੰਦ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਔਰਤ ਨੇ ਨਾਈਟ ਵਲ੍ਹ ਪਿਆਰ ਭਰੀਆਂ ਨੁਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ। ਉਸਨੇ ਨਾਈਟ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੋਮਲਤਾਪੂਰਨ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਨਾਈਟ ਨੇ ਉਸ ਅੰਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਬਿਨਾ ਲਿਆ। ਉਹ ਘੁੰਮਨ ਦੇ ਲਈ ਚਲ ਪਏ। ਉਹ ਅੰਰਤ ਇਕ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਝੁਕ ਗਈ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਇਕ ਮਧੁਰ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਲਗ ਪਈ। ਉਸਨੇ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਸੱਚਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਉਸਦੀ ਸੁਆਦੀ ਕੰਦ ਮੁਲ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਸ਼ਹਿਦ ਖਿਲਾ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਅਪਸਰਾਵਾਂ ਵਾਲਾ ਭੇਜਨ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਉਹ ਅੰਰਤ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਲੈ ਗਈ। ਉਥੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਅਕਤ ਕੀਤਾ। ਨਾਈਟ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਮਿੱਠੇ ਚਬੰਨ ਲਿੱਤੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੌਨਾਂ ਪੇਮੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਦੜ੍ਹੇ ਦੇ ਲਈ ਆਪਣਾ ਪਿਆਰ ਵਿਅਕਤ ਕੀਤਾ।

ਉਸ ਕਪਟੀ ਔਰਤ ਦੇ ਨਾਈਟ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀ ਗਹਿਰੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਨਾਟਕ ਕੀਤਾ। ਮਾਸੂਮ ਨਾਈਟ ਉਸਦੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਦਿਖਾਵੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਅਪਣਾ ਦਿਲ ਉਸਨੂੰ ਦੇ ਬੈਠਾ। ਉਹ ਉਸਦਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣ ਗਿਆ। ਪਰ ਇਹ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਅੱਤ ਸੀ। ਉਸ ਔਰਤ ਨੇ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਲੋਗੀ ਗਾ ਕੇ ਸੁਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਦ ਨਾਈਟ ਦੀ ਨੀਦ ਖੁਲੀ ਤਾਂ ਉਹ ਔਰਤ ਕਿੱਤੇ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਨਾਈਟ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇ ਕੇ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ।

ਬੇਚਾਰੇ ਨਾਈਟ ਦਾ ਹੁਣ ਦਿਲ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਉਹ ਨਾ ਆਰਾਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਦਾਸ ਅਤੇ ਪੀੜਾ ਨਾਲ ਗ੍ਰਸ਼ਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਮੱਥਾ ਇਕ ਕੁਮਦਿਨੀ ਵਾਂਗ ਸਫੈਦ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਦੁਬਲਾ ਪਤਲਾ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਠੰਢੇ ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਗੁਲਾਬੀ ਗੱਲ ਪੀਲੇ ਪੈ ਗਏ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਿਵਿ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਸਭ ਰੂਚੀਆਂ ਖੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਹ ਠੰਢੀ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਢਲਾਨ 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਇਕਲਾ ਘੁਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਉਸ ਨਿਰਦਈ ਔਰਤ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਪ੍ਰੰਤ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਬੇਕਾਰ ਸੀ। ਉਹ ਨਿਰਦਈ ਔਰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਈ ਰਾਜੇਆਂ, ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ ਅਤੇ ਯੋਧਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾ ਚੁਗੀ ਸੀ। ਉਹ ਕੋਈ ਜਾਦੂਗਰਨੀ ਸੀ। ਬੇਚਾਰਾ ਨਾਈਟ ਉਸਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮਾੜਰ ਕਿ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਸੀ।

उत्तर का हिन्दी अनुवाद—नाईट उस स्त्री को चरागाहों में मिला। वह एक अप्सरा की भाँति सुन्दर लग रही थी। नाईट पहली ही नज़र में उससे प्यार करने लगा। उसने उसे फूलों के कुछ उपहार दिए। उसने उसके सिर के लिए एक माला बनाई। उसने उसे फूलों के गजरे और एक कमरबन्द भी दिया। उस स्त्री ने नाईट की ओर प्यार भरी आँखों से देखा। उसने नाईट के साथ प्यार की भाषा में कोमलतापूर्ण बातें कीं।

नाईट ने उस स्त्री को अपने घोड़े पर बिठा लिया। वे धूमने के लिए चल पड़े। वह स्त्री एक ओर को झुक गई और प्यार का एक मधुर गीत गाने लगी। उसने नाईट को इस बात का विश्वास दिलाया कि वह उसे सच्चा प्यार करती थी। उसने उसकी स्वादिष्ट कन्द-मूल और जंगली शहद खिला कर सेवा की। उसने उसे अप्सराओं वाला भोजन दिया। फिर वह स्त्री नाईट को अपनी गुफा में ले गई। वहां उसने अपने प्यार को आंसुओं के द्वारा व्यक्त किया। नाईट ने उसकी बड़ी-बड़ी आंखों के कुछ मीठे चुम्बन लिए। इस प्रकार दोनों प्रेमियों ने एक दूसरे के लिए अपना प्यार व्यक्त किया।

उस कपटी स्त्री ने नाईट के प्रति गहरे प्यार का नाटक किया। मासूम नाईट उसके प्यार के दिखावे में आ गया। वह अपना दिल उसे दे बैठा। वह उसका गुलाम बन गया। किन्तु यह उसकी प्रेम-कहानी का अन्त था। उस स्त्री ने नाईट को लोरी गा कर सुला दिया। जब नाईट की नींद खुली तो वह स्त्री कहीं भी दिखलाई नहीं दे रही थी। वह नाईट को धोखा दे कर चली गई थी।

बेचारे नाईट का अब दिल टूट गया। वह न आराम कर सकता था और न ही सो सकता था। वह बहुत उदास और पीड़िया ग्रस्त प्रतीत हो रहा था। उसका माथा एक कुमुदिनी की भाँति सफेद पड़ा था। वह देखने में बहुत दुबला-पतला लग रहा था। उसका चेहरा ठण्डे पसीने से भरा हुआ था। उसके गुलाबी गाल पीले पड़े गए थे। वास्तव में कवि जीवन की सब रुचियां खो बैठा था। वह ठण्डी पहाड़ी की ढलान पर बिल्कुल अकेला धूमता रहता था। शायद वह उस निर्दय स्त्री की खोज में धूम रहा था। किन्तु हम जानते हैं कि यह सब बेकार था। वह निर्दय स्त्री पहले ही अनेक राजाओं, राजकुमारों और योद्धाओं को अपना शिकार बना चुकी थी। वह कोई जादूगरनी थी। बेचारा नाईट उसका शिकार बने अभागे लोगों में मात्र एक और वद्धि था।